



Zdravlje i pravičnost u svim lokalnim politikama



Nakon dvadeset godina postojanja, uspješnost projekta Zdravi grad Europskog ureda Svjetske zdravstvene organizacije potvrđena je njegovim nastavkom u petoj fazi. Od 18. do 20. lipnja 2009. u Viana do Castelo u Portugalu održana je Prva poslovna konferencija V. faze projekta. Ne bih rekla slučajno. Viana je srednje veliki grad s pedesetak tisuća stanovnika koji, razapet između svoje dalje (ribarske i trgovačke) i bliže (luka i brodogradnja) prošlosti, traga za novom budućnošću. Tako su, kazala bih, baš u pravom okruženju, pred gradove i nacionalne mreže postavljeni novi izazovi strateškog i operativnog planiranja za zdravlje za sljedećih pet godina. Tri »kor« teme predstavljene sudionicima Konferencije, razvoj okruženja koje omogućava brigu i podršku, zdravi život i zdravo urbano okruženje i dizajn, nadsvo-

đene su društvenim odrednicama zdravlja radi potrebe da se pravičnost ugradi u sve lokalne politike. Podučeni svjetskom gospodarskom krizom i svjesni dometa neoliberalne politike, u današnjem se trenutku, svi sektori društva sve više okreću zdravlju i blagostanju kao svojim temeljnim vrijednostima. Profesor Michael Marmot u izvještaju globalne komisije za nejednakosti pokazateljima dokazuje da je »Socijalna pravda postala pitanje života i smrti«. Odabrane teme pete faze su povezane, međuzavisne i oslonjene jedna na drugu.

Vodeća misao Zagrebačke deklaracije, usvojene u listopadu prošle godine na završnoj Konferenciji četvrte faze projekta Zdravi grad, prihvaćene do sada u više od sedamdeset Europskih gradova, glasi: »Zdravi grad prije svega treba biti grad za sve svoje stanovnike, inkluzivan, suportivan, socijalno

osjetljiv i sposoban odgovoriti na različite potrebe i očekivanja svojih građana«. Ta je misao temeljna postavka »kor« teme broj jedan – razvoja okruženja koje omogućava brigu i podršku. Područja aktivnosti unutar prve teme jesu i bit će tijekom sljedećih pet godina, podrška mladim obiteljima i ulaganje u rani razvoj djece, gradovi prijatelji starijih sugrađana, socijalno uključivanje, razumijevanje različitosti i tolerancija prema migrantima i pripadnicima etničkih zajednica, promicanje aktivnog građanstva, demokratske prakse sudjelovanja građana i razvoja zajednice, razvoj pristupačnih i kvalitetnih socijalnih i zdravstvenih usluga primjerenih potrebama građana, programi jačanja vještina zdravstvene pismenosti populacije.

»Zdravi gradovi osiguravaju uvjete i stvaraju mogućnosti za zdravi život svojih građana« misao je vodilja »kor« teme broj dva. Ključni



izazovi koji se pritom navode su sprečavanje nezaraznih bolesti i jačanje kapaciteta lokalnog sustava zdravstva, posebice javnozdravstvene i djelatnosti primarne zdravstvene zaštite, kako bi mogle raditi na sprečavanju, ranom otkrivanju i adekvatnom liječenju kardiovaskularnih, malignih i respiratornih bolesti te bolesti vezanih uz prekomjerno pijenje. Potprojekti ove teme su gradovi bez duhanskog dima, programi prevencije pijenja i ovisnosti, unapređenje tjelesne aktivnosti građana (aktivni gradovi), zdrava hrana i prehrana, sprečavanje povreda i nasilja, zdrava mjesta gdje ljudi žive, rade ili se školuju (zdrave škole, sveučilišta, zdrave radne organizacije, zdravo susjedstvo) te sreća i blagostanje.

»Zdravi grad je onaj koji nudi izgrađeni prostor (fizičko okruženje) koji podržava zdravlje – omogućava mobilnost, rekreaciju, sigurnost i socijalnu interakciju te daje osjećaj ponosa i kulturnog identiteta svojim stanovnicima«, misao je vodilja treće »kor« teme. Njezini su potprojekti zdravo urbano planiranje, stanovanje i urbana regeneracija, zdravi transport, pripremljenost za klimatske promjene i izvanredna stanja u javnom zdravstvu, sigurnost, smanjenje izloženosti buci i zagađenju, zdravi urbani dizajn te kreativnost i životnost prostora.

Zdravstvena pismenost populacije nalazi se u »srcu« pete faze projekta. Pismenost čini zbir vještina čitanja, pisanja i slušanja potrebnih pojedincu da razvije svoj cjelokupni potencijal i, u krajnjoj liniji, potencijal društva. Zdravstvena pismenost predstavlja kapacitet primanja, interpreta-



cije i razumijevanja temeljnih informacija vezanih uza zdravlje i zdravstvenu zaštitu i sposobnost njihova korištenja s ciljem unapređenja (vlastitog, ali i zdravlja drugih, prije svega djece i članova obitelji) zdravlja i blagostanja.

U brojkama, na Konferenciji je sudjelovalo 307 delegata iz 29 europskih zemalja koji su predstavljali 114 gradova i 17 nacionalnih mreža. Da bi postali članovi Europske

mreže zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije, kao i u ranijim fazama, gradovi prolaze sistem akreditacije. Do sada je 17 gradova, među njima i naša Rijeka (čestitamo!) dobilo akreditaciju za V. fazu, a sedamdesetak poslalo gradonačelnikovo pismo namjere o pridruživanju projektu. Akreditaciju će također ponovo proći i nacionalne mreže pa tako i naša, Hrvatska mreža zdravih gradova.

U tri dana intenzivnog rada čuli smo niz kvalitetnih uvodnih predavanja vezanih uz »kor« teme V. faze, održan je cijeli set edukacijskih radionica na temu smanjivanja nejednakosti u zdravlju, zdravog urbanog planiranja i zdravstvene pismenosti, no najveće su zanimanje pobudile radionice uspješnog rukovođenja projektom Zdravi grad. Desetak najuspješnijih projektnih gradova IV. faze i pet nacionalnih mreža zdravih gradova (među njima i naša) pozvano je da unutar tih radionica predstavi svoje iskustvo te, na vlastitom modelu, prikaže kako se to lokalno, kroz međusektorsku suradnju, uključivanje građana i rukovođenje projektima, razvija liderstvo za zdravlje.

Naši su domaćini posebno pažljivo pripremili popratna društvena događanja od kojih me se, životnom radošću i bliskom povezanosti s vlastitom prošlosti, narodnim nošnjama i muzikom, najviše dojmio lokalni sajam. Zahvaljujući fotografijama doktora Slavka Antolića iz zagrebačkog projektnog tima, drago mi je da vama, uz riječi i slikom možemo prenijeti dio kolorita sjevernog Portugala.

Selma Šogorić
ssogoric@ssnz.hr

